

**ОЦІНКА КОМПЕТЕНЦІЙ ВЛАСНИКІВ ПРИВАТНИХ САДИБ В
ОБЛАШТУВАННІ ПРИСАДИБНИХ ДІЛЯНОК**

ШИФР: компетенції

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. РОЗДІЛ 1. ДЖЕРЕЛА НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ВЛАСНИКІВ ПРИВАТНИХ САДИБ	4
2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
3. РЕЗУЛЬТАТИ І АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	10
3.1 Оцінка компетенцій респондентів щодо використання сучасних агроприйомів у власній практиці	10
3.2 Оцінка компетенцій власників присадибних ділянок щодо захисту овочевих, фруктових й декоративних культур від хвороб та шкідників	13
3.3 Оцінка рівня теоретичних знань власників приватних садівб	16
3.4 Оцінка компетенцій власників приватних садівб в облаштуванні присадибних ділянок за допомогою прийомів ландшафтного дизайну	17
3.5 Оцінка компетенцій власників приватних садівб щодо правового регулювання сусідських відносин	20
3.6 Рівень самооцінки власного компетенційного статусу власниками приватних садівб	22
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	26
ДОДАТКИ	28

ВСТУП

Актуальність роботи. Благоустрій приватної садиби складний творчий процес, який потребує компетенцій з екології, ландшафтного дизайну, декоративної дендрології, квітникарства, захисту рослин, ґрунтознавства, агрохімії, земельного й адміністративного права тощо. Використання саме цих компетенцій буде слугувати створенню такого варіанту благоустрою і озеленення, якій відповідатиме потребам власників приватних садіб наразі й в перспективі. Актуальним є оцінка компетенцій природокористування власників присадибних ділянок задля досягнення високої культури природокористування.

Мета роботи: проведення науково-обґрунтованої комплексної оцінки компетенцій природокористування власників присадибних ділянок невеликих населених пунктів із застосуванням авторської тест-системи.

Об'єкт дослідження: компетенції природокористування власників приватних садіб невеликих населених пунктів.

Предмет дослідження: рівень знань, досвіду, що цілісно реалізуються власниками при природокористуванні присадибними ділянками.

Реалізації поставленої мети передбачала виконання таких завдань:

- розроблення авторської тест-системи для опитування власників присадибних ділянок;
- проведення опитування серед мешканців населених пунктів Харківської області;
- визначення екологічних, ґрунтознавчих, агрохімічних компетенцій, а також компетенцій із захисту рослин, садівництва, декоративної дендрології, ландшафтного дизайну респондентами;
- на завершальному етапі на підставі результатів дослідження оцінити компетенції з природокористування та надати рекомендації по створенню заходів формування високої культури природокористування у власників.

1. ДЖЕРЕЛА НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ВЛАСНИКІВ ПРИВАТНИХ САДИБ

Хата у вишневому садочку – одвічне замилювання українського народу. Шевченківський «садок вишневий коло хати» став символом України, рідним, близьким образом. Яблуня відома в Україні не менше. З незапам'ятних часів у дикому стані вона була поширена по всій Україні. Яблуко стало символом кохання і родючості. Терен відомий в Україні понад дві тисячі років. Він є одним із прародичів садової сливи. Завдяки своїм колючкам він здобув собі славу доброго захисника садиб у давнину – до двору, обсаженого терном, не міг пробратися ніякий дикий звір. В Україні здавна вважають священними вербу і калину: «Без верби й калини нема України». Верба символізує Прадерево життя, так само, як Чумацький шлях, тому завжди її садили обабіч шляхів. Калина символізувала свято Коляди, Різдва світу. Наруга над нею вкривала людину ганьбою, так само, як вбивство лелеки [1].

Квітник завжди був неодмінною частиною садиби українського селянина, він прикрашав переважно причілок хати і найчастіше виходив на вулицю. Іноді квітники обгороджували невеликим парканом, а то й просто обсаджували рядочком квітів чи низькорослих кущів [1].

І в наш час свої присадибні ділянки власники приватних садиб намагаються облагородити садом, городом, зоною відпочинку. Благоустрій приватної садиби складний творчий процес, який потребує компетенцій з екології, ландшафтного дизайну, декоративної дендрології, квітникарства, захисту рослин, ґрунтознавства, агрохімії, земельного й цивільного права тощо. Важливим постає питання використання достовірних джерел отримання науково-обґрунтованої інформації для підвищення рівня компетенцій природокористування власників присадибних ділянок задля досягнення високої культури природокористування.

Сучасні інтернет-технології дозволяють зменшити витрати часу та отримати доступ до великої кількості ресурсів з обраної сфери. Відомий сервіс «Google Scholar» почав надавати послуги українською мовою, отримавши назву «Google Академія». Як зазначають розробники: «Google Академія дозволяє легко здійснювати розширений пошук академічної літератури, дозволяє знайти дослідження, яке найбільш відповідає вашому запиту [2].

Існують якісні ресурси, які містять корисні поради, знайомлять зі спеціальною літературою, інтернет-виданнями, зокрема, такі:

- «Дім, сад, город» [3]
- «Дачні поради»[4]
- «Діло хазяйське» [5]
- «Агроном» [6]

Замовити їх можна на офіційних сайтах виданнях або на допоміжних сайтах, наприклад «Presa.ua» [7], також можливе оформлення підписки на електронний ресурс, здійснити це допоможе, наприклад, сайт «Smartpress» [8].

Крім журналів, можливо використовувати інтернет-ресурси, найпопулярнішими є:

- «Рослинник» – наявна інформація про симптоми, особливості та боротьба зі захворюваннями та шкідників рослин. [9]
- «Florium.ua» – сайт з корисними статтями для створення саду, все про посадки та догляд за декоративними та садовими рослинами [10].

Все більше набирає популярність відеоблоги у соціальних мережах, таких як YouTube, Instagram, Facebook та інше. З відомих авторів можна назвати:

- «Green Tips» – дизайн сучасного саду – канал з кращими приватними садами від відомих ландшафтних дизайнерів, які допомагають зробити ландшафтний дизайн ділянки, вибрати рослини з урахуванням вимог рослин до ґрунтово-кліматичних умов [11].
- «Дача без проблем» – відеоблог з інформацією про вирощування, збирання та зберігання фруктів і овочів, тонкощі ландшафтного дизайну і флористики [12].

- «@urozhainyi_ogorod» – відеоблог з корисної інформації по вибору насіння, вирощування розсади, отримання багатого врожаю та дизайн присадибної ділянки власноруч [13].
- «@zascvetet» – відеоблог з рекомендаціями з вирощуванням рослин [14].
- «Дім, сад, огорода й улюблена дача» – ресурс, якій надає цікаві ідеї та поради с ландшафтного дизайну, саду та городу [15].
- «Улюблена дача, сад і огорода» – портал містить поради та ідеї з вирощування овочів фруктів, дерев, квітів, ландшафтний дизайн власноруч [16].

Для купівлі необхідних матеріалів, таких як: саджанці, розсада, насіння рослин, інструменти, підкормка, засоби захисту рослин та інше, найкраще зарекомендували себе такі сайти:

- «Proxima» – інтернет магазин для купівлі саджанців дерев, кущів, добрив, засобів захисту рослин [17].
- «Сімейний Сад» – інтернет магазин для купівлі саджанців декоративних рослин, плодово-ягідних кущів та добрив [18].
- «Зелені янголи» – інтернет магазин для купівлі саджанців декоративних рослин, можливі оптові закупки [19].
- «Florium» – інтернет магазин для купівлі саджанців квітів, декоративних й плодових кущів та дерев [20].
- «Interflora» – інтернет магазин для купівлі насіння плодових культур, квітів, та саджанців дерев, добрива, інструменти та інше [21].

Існує багато веб-ресурсів з метою продажу саджанців, розсади та насіння рослин, добрив та інше. Для більш детального перегляду пропонуємо оцінити професійні компетенції садового центру «Proxima». Це київський інтернет-магазин не тільки з великим асортиментом, який охоплює хвойні та листяні дерева, кущі, декоративні трав'янисті багаторічники, в'юнкі, плодові дерева та кущі, засоби захисту рослин, мінеральні та органічні добрива, рослини під замовлення, але й веб-ресурс, який містить наукові статті, що збільшують компетенції садівників-аматорів.

При проектуванні присадибного ландшафту важливим є питання про вибір видів і сортів рослин, яким буде призначено прикрашати садибу. Крім естетичних переваг, одним з основних факторів підбору повинні слугувати вимоги самої рослини до клімату, екологічних умов та ґрунту . Деякі рослини можуть успішно вистояти навіть при найсильніших заморозках, але зачахнути від березневого або квітневого сонця, міського смогу або низької вологості. Інші навпаки здатні не тільки переносити несприятливі умови, а й успішно насичувати навколишнє середовище киснем, боротися з шкідливими бактеріями і утилізувати вихлопи автомобілів. Тому у своїх рекомендаціях про основні критерії підбору посадкового матеріалу ресурс посилається на карту кліматичних зон України та на карту ґрунтів України. Спеціалісти садового центру надають поради для користувачів з агротехніки рослин, зокрема вибору міста посадки, підготовки посадкової ями, посадки рослин з відкритою та закритою кореневою системою, професійні, науково-обґрунтовані поради за доглядом та підживлення рослин, підготовки рослин до зимівлі тощо. Для живого спілкування створений ресурс у Вайбер, в якому активно працюють консультанти – спеціалісти з декоративної дендрології, захисту рослин [17,22].

2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

В основу проведеного анкетування була покладена авторська комплексна тестова система, за допомогою якої визначались компетенції власників приватних садиб з екології, ландшафтного дизайну, декоративної дендрології, квітникарства, захисту рослин, ґрунтознавства, агрохімії, земельного й цивільного права тощо.

Опитування проводилося серед респондентів – мешканців невеликих населених пунктів Харківської області – різних вікових груп від 16 до 60 років, опитано 100 респондентів. Респонденти є садівниками-аматорами, які не мають спеціальної освіти в сфері ландшафтного дизайну, екології, захисту рослин, ґрунтознавства та агрохімії.

Анкетування містить 5 блоків: загальний, науковий, правовий, з питань захисту рослин, з основ ландшафтного дизайну.

Перший блок містить 32 запитання, другий – 15, третій – 13, четвертий – 25, п'ятий – 5 запитань. Анкета містить додаткові 3 запитання з самооцінки власних вмінь респондентів, загальна кількість складає 93 запитання. Повний перелік запитань, на які відповідали респонденти, представлений у додатку 1.

Для проведення опитування було обрано чотири населених пункти Харківської області (Україна) різних за ступенем урбанізації, а саме:

- смт. Рогань – селище неподалік від міста (23 км), з населенням 12383 осіб. На території Роганської селищної ради розташований один з найстаріших аграрних університетів України – Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва. У 1972 році був створений дендрологічний парк Харківського національного аграрного університету імені В. В. Докучаєва, у якому на площі у 22,8 га зростає близько 900 видів, відмін, форм та сортів деревних рослин, що представляють флористичні зони: європейську, кримсько-кавказьку, середньоазіатську, китайську, далекосхідну, японську та

північноамериканську, є рідкісні та унікальні рослини, наприклад карельська береза, гінкго дволопатевий.

- м. Дергачі – місто неподалік Харкова (16 км). Населення міста – 17655 осіб. Дергачівський район є одним з найбільш забезпечених серед районів області природно-ресурсним потенціалом. В районі існує 82 водоймища загальною площею 557 га, 2 водосховища: Лозовенківське та частина Травянського. Запаси мінеральної води знаходяться в районі санаторію «Березівські мінеральні води». На території району створено 12 об'єктів природно-заповідного фонду;
- с. Тимченки – село, що розташоване у Зміївському районі на відстані 35 км від обласного центру. Населення – 881 особа. Інфраструктура села складається з молочно-товарної ферми, тепличного господарства, бази відпочинку «Тимченки», кінно-спортивного клубу «Діброва».
- с. Островерхівка – село у Зміївському районі на відстані 31 км від міста. Населення 390 осіб. До села примикають кілька лісових масивів, у тому числі соснове урочище Великий Бір. Наявна молочно-товарна ферма та агрофірма СФГ Ревік з тракторною бригадою. Село має аграрний потенціал та орієнтоване на фермерське господарство (Рис.1).

Рис.1.1 – Населенні пункти Харківської області, в яких проводилося опитування власників приватних садиб щодо визначення рівня компетенцій природокористування.

3. РЕЗУЛЬТАТИ І АНАЛІЗ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

3.1 Оцінка компетенцій респондентів щодо використання сучасних агроприймів у власній практиці.

Статистика відповідей респондентів – мешканців невеликих населених пунктів Харківської області – на запитання щодо задоволення потреб власників присадибних ділянок врожаєм з власного саду, городу, представлена у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1. – Статистика відповідей респондентів щодо задоволення власних потреб врожаєм з присадибної ділянки.

Питання щодо:	сmt. Рогань	м. Дергачі	с. Тимченки	с. Острове́рхівка
задоволення потреб власників врожаєм з власного саду;	65 %	35%	45%	55%
задоволення потреб власників врожаєм з власного городу;	75%	55%	65%	50%
реалізації продукції з власного саду та городу;	58%	50%	86%	76%

Проаналізуємо відповіді більш детально. Високий відсоток мешканців сел ставиться до врожаю з власних ділянок не тільки як до джерела задоволення власних потреб, а також як до джерела додаткового прибутку. Зокрема 86% респондентів з с. Тимченки та 76% з с. Острове́рхівка відповіли, що реалізують продукцію з власного саду та городу, в той же час у середньому тільки половина цієї групи респондентів – мешканців сел – вважають, що врожай з власного саду та городу задовольняє їхні потреби.

Фактично кожен другий мешканець приміських населених пунктів (с/мт Рогань, м. Дергачі) також реалізує рослинну продукцію з власної ділянки. Але рівень задоволення респондентів приміських населених пунктів також невисокий. Зокрема тільки 35 % респондентів з м. Дергачі задоволені врожаєм з саду та городу.

Вочевидь, що у мешканців сел недостатньо компетенцій зі знання та використання сучасних високоефективних агроприйомів вирощування декоративних, плодкових й овочевих культур. Так, жодний респондент не зміг назвати сорти плодкових дерев, ягідних культур, які ростуть на його присадибній ділянці.

Поповнюють новими продуктивними сортами плодкових дерев, ягідних та овочевих культур свої присадибні ділянки дуже невеликій відсоток опитуваних. Зокрема, тільки 10% респондентів с. Тимченки й 8% респондентів с. Острове́рхівка приділяють високу увагу цьому питанню, розуміючи високий потенціал продуктивних сортів в формуванні якісного й високого врожаю (Таблиця 3.2).

Усвідомлення ролі органічної речовини базується на рефлексіях життєвого досвіду декілька поколінь, формує базові компетенції природокористування, до яких, безумовно, відноситься внесення органічних добрив. Саме на це запитання був отриманий найбільш високий відсоток позитивних відповідей.

В якості органічних добрив вносяться напівперепрілий гній, перегній. Підтримання рівня органічної речовини у ґрунті на власних земельних ділянках задовольняється також і за рахунок компостування рослинних решток.

Таблиця 3.2. – Статистика відповідей респондентів щодо використання сучасних агроприйомів вирощування декоративних, плодових й овочевих культур.

Питання щодо:	сmt. Рогань	м. Дергачі	с. Тимченки	с. Островецьківка
знання сортів плодових дерев на присадибної ділянці;	86%	63%	58%	56%
Використання нових продуктивних сортів плодових дерев, ягідних та овочевих культур;	42%	12%	10%	8%
використання на ділянці сівозміни;	98%	69%	87%	85%
застосування органічних добрив;	98%	80%	97%	100%
застосування мінеральних добрив;	84%	65%	56%	58%
наявності компостного блоку;	90%	80%	95%	97%
використання крапельного поливу.	12%	3%	6%	8%

Такій агрозахід, як застосування мінеральних добрив, мешканці приміських населених пунктів (сmt. Рогань, м. Дергачі) використовують більш активне ніж селяни. Максимальну кількість позитивних відповідей – 84% – надали респонденти – мешканці сmt. Рогань. На запитання щодо використання сівозміни на ділянці також найбільшу кількість позитивних відповідей – 98% – отримали від групи респондентів сmt Рогань (див. табл. 3.2).

Що стосується використання такого сучасного ресурсощадного агроприйому як краплинне зрошення, найменший відсоток позитивних відповідей отриманий від респондентів з м. Дергачі, найбільший – від респондентів смт. Рогань (див. табл. 3.2).

Тобто, наявність аграрного вищого навчального закладу впливає на рівень обізнаності та компетенції мешканців, так як мешканці активно контактують з працівниками вузу, вони мають змогу черпати необхідну наукову інформацію, отримувати консультації.

Рівень компетенцій природокористування респондентів інших обраних для опитування населених пунктів поступається компетенціям респондентів смт. Рогань. Отже, проведене анкетування показало різний рівень обізнаності та компетенцій опитаних респондентів.

3.2 Оцінка компетенцій власників присадибних ділянок щодо захисту овочевих, фруктових й декоративних культур від хвороб та шкідників.

На погляд респондентів, більшість з них (66,7%) вважають, що використовують системний підхід задля боротьби зі шкідниками і хворобами. В той же час результати опитування показали, що мешканці смт. Рогань мають такі проблеми: 100% опитуваних мають бур'яни, 45% стверджують про наявність хвороб, 82% – наявність шкідників. У місті Дергачі відповіді розподілилися таким чином: 81% респондентів мають бур'яни, 38,1% відзначають наявність хвороб, – 71,4%, шкідників; не мають жодних проблем – 4,8%. Мешканці сел Тимченки та Островерхівка мають проблеми з бур'янами – 100%, хвороби – 28% і 23% відповідно, шкідники – 86% і 98% відповідно. Тобто аналіз відповідей показав, що респонденти мають схильність до завищеної самооцінки щодо втілення системного підходу на належних їм на праві власності присадибних ділянках [23]. Статистика відповідей щодо використання засобів захисту овочевих, фруктових та декоративних культур від хвороб та шкідників представлена у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3. – Статистика відповідей щодо використання засобів захисту овочевих, фруктових та декоративних культур від хвороб та шкідників, %

Питання: Чи використовуєте Ви ___?	м. Дергачі		смт Рогань		с. Тимченки		с. Острове́рхівка	
	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні
Гербициди;	45%	55%	25%	75%	15%	85%	13%	87%
Фунгіциди;	11%	89%	45%	55%	24%	76%	20%	80%
Інсектициди;	95%	5%	100%	0%	100%	0%	100%	0%
Зооциди.	1%	99%	0%	100%	0%	100%	2%	98%

Результати вказують, що власники присадибних ділянок мають таке ставлення щодо використання хімічних засобів захисту рослин. Найбільш активно використовуються засоби боротьби зі шкідливими комахами – інсектициди, зокрема, їх використовують 95% опитуваних власників м. Дергачі, 100% – жителі смт. Рогань, с. Тимченки та с. Острове́рхівка. Гербициди використовують 45% – респонденти м. Дергачі, 25% – опитувані з смт. Рогань, 15% – власники ділянок с. Тимченки та 13% – мешканці с. Острове́рхівки. Фунгіциди використовують тільки 25% з всіх опитуваних різних населених пунктів. Зооциди зовсім не використовують мешканці смт. Рогань та с. Тимченки, а респонденти м. Дергачі та Острове́рхівка – 1% та 2% відповідно [23].

Результати опитування власників присадибних ділянок щодо знання найпоширеніших хвороб овочевих, фруктових та декоративних рослин представлені у таблиці 3.4. Відповіді свідчать, що від 6 до 61% опитуваних відмовились від відповіді щодо основних хвороб через відсутність знання у цих питаннях. Найбільше утруднення у респондентів м. Дергачі визвало питання про хворобу кісточкових плодових рослин – коккомікоз. Найменша кількість правильних відповідей від респондентів с. Тимченки та с. Острове́рхівка отримана на запитання щодо коккомікозу та оїдіуму, при масовому ураженні якими рослини можуть дуже ослабнути і вимерзнути [23].

Таблиця 3.4. – Статистика відповідей щодо хвороб та захисту овочевих, фруктових та декоративних рослин, % .

Питання	м. Дергачі			смт Рогань			с. Тимченки			с. Островерхівка		
	+	–	0	+	–	0	+	–	0	+	–	0
Відповіді: «+» – правильні; «–» – ні; «0» – відмова від відповіді												
Які плодові дерева страждають від плодової гнилі?	61	29	10	78	16	6	55	35	10	48	36	16
Від парші?	73	10	17	88	12	0	56	33	11	50	25	25
Від коккомікозу?	41	11	48	57	18	25	35	31	34	30	30	40
Від іржі?	84	10	6	92	6	2	73	17	10	70	16	14
від оїдіуму?	51	21	28	64	26	10	40	34	26	35	33	32
від борошнистої роси?	80	10	10	90	7	3	72	8	20	67	13	20
Терміни захисту від яблуневого квіткоїду?	78	2	20	87	13	0	69	21	10	70	15	15
Від яблунової плодохерки?	75	5	20	85	15	0	58	22	20	60	22	18
Які види та сорти яблуні є гарними запилювачами?	80	11	9	96	2	2	78	12	10	76	14	10
Коли доцільно проводити побілку дерев?	52	28	20	80	10	10	46	24	30	50	27	23

Високій відсоток правильних відповідей на знання термінів проведення окремих агроприйомів щодо захисту яблуні від найпоширеніших шкідників, а саме, яблуневого квіткоїду й яблуневої плодожерки, надали респонденти смт. Рогань. Також ті самі респонденти продемонстрували високий рівень аматорського садівництва, правильно відповідав на питання про види та сорти яблуні, які є гарними запилювачам й наявність яких підвищує врожайність яблук на 10–15% [23].

3.3 Оцінка рівня теоретичних знань власників приватних садиб.

Догляд за овочевими, плодовими та декоративними рослинами актуалізує питання володіння не тільки практичними навичками, а й теоретичними знаннями. Щоб розуміти поради фахівців, ефективно користуватися ними у власній практиці, підвищувати свій рівень за допомогою профільної наукової літератури, необхідно володіння професійним понятійним апаратом таких наук, як ґрунтознавство, агрохімія, землеробство, декоративна дендрологія, декоративне квітникарство, садівництво тощо. Тому нами включені до тестової системи декілька запитань, які висвітлюють рівень володіння теоретичними знаннями. Статистика відповідей щодо володіння теоретичними знаннями представлена у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5. – Статистика правильних відповідей щодо володіння теоретичними знаннями.

Запитання: що таке _____?	смт Рогань	м. Дергачі	с. Тимченки	с. Острове́рхівка
Гумус;	88%	56%	48%	50%
Рн ґрунту;	85%	39%	40%	42%
Елементи живлення;	75%	56%	52%	54%
Сівозміна.	90%	73%	80%	78%

На запитання стосовно визначення термінів «гумус», «Рн ґрунту», «елементи живлення» не зміг дати правильну відповідь кожен другий респондент, який мешкає у с. Тимченки або у с. Острроверхівка. Відсоток правильних відповідей респондентів м. Дергачі виявилися на тому ж самому рівні, що і відсоток правильних відповідей опитуваних сільських мешканців. Респонденти смт Рогань показали найбільш високий рівень володіння основами агрономічних наук, зокрема правильно визначили поняття «гумус» 88%, «Рн ґрунту» – 85%, «елементи живлення» – 75%, «сівозміна» – 90%.

3.4 Оцінка компетенцій власників приватних садіб в облаштуванні присадибних ділянок за допомогою прийомів ландшафтного дизайну.

Ландшафтний дизайн, як одна з динамічно розвинутих областей творчої діяльності людини, володіє великими нереалізованими можливостями формування його повноцінного оточення. Реалізація можливостей ландшафтного дизайну перетворюється в важливу частину руху за гуманізацію середовища, надаючи людині шанс жити в просторі не тільки не схожому на інші, індивідуальному за своїм виглядом, але і таким, що володіє екологічною стійкістю, тривалий час зберігає гармонійне співвідношення природних і штучних компонентів ландшафту. Дизайн є відображенням часу, є втіленням часу. Рівень розвитку дизайну є індикатором готовності до якісних змін в нашому звичному оточенні [24].

Використання принципів й прийомів ландшафтного дизайну надає компетентному власнику будь-яку ділянку перетворити на привабливо облаштовану територію[25].

Виникає питання: чи настав час ландшафтного дизайну для власників садібних ділянок невеликих міст та селищ?

В анкетуванні був введений блок щодо застосування ландшафтного дизайну в облаштуванні садібних ділянок. В блоці наявні 12 питань щодо

облаштування присадибних ділянок за допомогою прийомів ландшафтного дизайну.

На перше запитання «Яке ваше ставлення до ландшафтного дизайну ділянки?» – відповіді розподілилися порівну, 50% відповіли – «Чудове, цікавлюсь ландшафтним дизайном», а 50% – «Добре, створено на ділянці декілька елементів ландшафтного дизайну », «не цікавлюсь» – 0%.

На друге питання – «Які елементи ландшафтного дизайну присутні на вашій ділянці?» – 75% опитуваних мешканців відповіли, що мають клумби, 3% – газони, штучні водойми – 2%, 35% респондентів мали на ділянці МАФ. Наступне питання: « На вашій ділянці є малі архітектурні форми , які саме?» 53% - мали альтанку, стежки – 25%, садові фігури – 10%, фонтани та арки ніхто з опитуваних не мав [26].

Сад прямих трав та живі огорожі не мали ніхто з опитуваних, альпійську гірку мав тільки один респондент [26].

На питання стосовно вивчення інформації про ландшафтний дизайн – 50 % респондентів відповіли так, 45% опитуваних – іноді, та 5 % відповіли – ні. П'яте питання анкети – «Звідки Ви берете інформацію про ландшафтний дизайн?» 96% опитуваних респондентів відповіли, що черпають інформацію з інтернету, 2% – з телевізійних програм, 2% опитуваних обрали відповідь журнали та газети. В наступному запитанні йде мова про зацікавленість в літературі жителів населених пунктів в галузі садівництва, виноградарства та городництва, отже 50% людей відповіли – іноді, 30 % – так, 20% – ні [26].

Також ми вирішили долучити питання про готовність населення витратити свої кошти на оздоблення власної присадибної ділянки. Для коректної подачі респондентам ми просили опитуваних обрати відсоток від сімейного бюджету, який конкретний респондент готовий витратити в рік на дизайн та нові насадження на своїй ділянці. В переважній більшості опитуваних готові витратити не більше 5–10%. Причому респонденти середнього віку готові оздоблювати свою територію та цікавляться літературою відповідного характеру [26].

Далі підіймається питання про те, де жителі сел та селищ купують сажанці та квіти для свого саду – опитуванні мешканці переважно купують в спеціалізованих магазинах, у знайомих та на ринку. Причому респонденти середнього купують в спеціальних магазинах, люди похилого віку – на ринку та у знайомих. На запитання – «Як Ви оформлюєте свої клумби?» – респонденти зокрема в 55% обирали варіант з оформленням за допомогою природних матеріалів, 25% набувають готові оздоблення (переважно респонденти середнього віку), 5% –використовують шини, 15% – ніяк не оздоблюють територію. На питання: «Чи відвідуєте Ви виставки садівництва і ландшафтної архітектури?» тільки 2% респондентів відповіло, що відвідують виставки постійно. І останнє питання: «Чи звертаєтесь Ви за допомогою до ландшафтних дизайнерів в оформленні ділянки?». Відповіді респондентів показують, що ніхто з опитуваних не звертався за допомогою до фахівців через дороговизну послуг [26].

У м. Дергачі на запитання «Яке ваше ставлення до ландшафтного дизайну ділянки?» – більшість відповіли (47%)– «Добре, створено на ділянці декілька елементів ландшафтного дизайну », не цікавляться ландшафтним дизайном 38%, і цікавляться ландшафтним дизайном лише 15% [26].

У опитуваних наявні такі елементи ландшафтного дизайну як: клумби – 85,7%, штучні доріжки – 38,1%, газон – 28,6% та інше, не мають жодного елементу дизайну – 9,5% [26].

На запитання «Чи вивчаєте Ви інформацію про ландшафтний дизайн?», опитувані відповіли порівну на відповідь «ні», «іноді» на 38,1%, вивчають інформацію – 23,8%. Більшість людей беруть інформацію з інтернету – 61,9%, від інших людей – 33,3%, з журналів та телевізора – 19% [26].

Респонденти готові в рік витратити на ландшафтний дизайн наступні суми: 5 % від відсотку сімейного бюджету – 47,6%, зовсім не витратити – 33,3%, 15% від відсотку сімейного бюджету – 15,6%, 20% та 50% від відсотку сімейного бюджету 4,8% опитаних [26].

Респонденти в облаштуванні садиби віддають перевагу сільському стилю – 38,1%, стиль голландського саду подобається 28,6% респондентів, стиль модерн – 14,3%, англійський стиль – 9,5% опитуваних мешканців [26].

За допомогою до ландшафтних дизайнерів в оформленні садиби опитувані не прибігають та займаються облаштуванням садиби власноруч [26].

Таким чином, результати опитування з компетенції по ландшафтному дизайну показали, що жителі сел та селищ мають низький та середній рівень освіченості в сфері ландшафтного дизайну. Населення більш похилого віку майже зовсім не приділяють увагу облаштуванню своїх ділянок, а більш молодші навпаки прагнуть покращити умови своєї земельної ділянки, вивчають літературу про ландшафтний дизайн та готові відвідувати навчальні семінари та виставки на дану тематику [26].

Також було визначено, що мешканці приватних садіб мріють оформити власні присадибні ділянки з використанням різних прийомів ландшафтного дизайну. Вибір прийому планування присадибної території залежить функціонального призначення всіх територій та їх частин. Зокрема, респонденти готові витратити свої кошти на оформлення ділянки, але їм не вистачає знать та умінь в цій галузі. Тому доцільно організувати тренінги або семінари з спеціалістами в галузі ландшафтознавства та дизайну в селищах та селах для підвищення рівня обізнаності населення для покращення рівня присадибних ділянок [26].

3.5 Оцінка компетенцій власників приватних садіб щодо правового регулювання сусідських відносин.

Одним із дієвих правових інструментів, покликаних забезпечити цивілізоване використання земельних ділянок, є інститут добросусідства. Законодавчою основою здійснення добросусідства є норми глави 17 Земельного

кодексу України. Відповідно до положень статті зміст добросусідства визначено у статті 103 Земельного кодексу України:

Власники та землекористувачі земельних ділянок повинні обирати такі способи використання земельних ділянок відповідно до їх цільового призначення, при яких власникам, землекористувачам сусідніх земельних ділянок завдається найменше незручностей (затінення, задимлення, неприємні запахи, шумове забруднення тощо).

2. Власники та землекористувачі земельних ділянок зобов'язані не використовувати земельні ділянки способами, які не дозволяють власникам, землекористувачам сусідніх земельних ділянок використовувати їх за цільовим призначенням (неприпустимий вплив).

3. Власники та землекористувачі земельних ділянок зобов'язані співпрацювати при вчиненні дій, спрямованих на забезпечення прав на землю кожного з них та використання цих ділянок із запровадженням і додержанням прогресивних технологій вирощування сільськогосподарських культур та охорони земель (обмін земельних ділянок, раціональна організація територій, дотримання сівозмін, встановлення, зберігання межових знаків тощо) територію.

Для регулювання сусідських відносин важливе значення мають загальні положення ст. 13 ЦКУ, відповідно до якої при здійсненні своїх прав особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині, не допускаються дії особи, що вчиняються з наміром завдати шкоди іншій особі, а також зловживання правом в інших формах. При здійсненні своїх прав особа повинна також додержуватися моральних засад суспільства.

Інститут добросусідства вводить до правового поля такі поняття, як добросусідство, правила добросусідства, незручності, попередження шкідливого впливу на земельну ділянку. З аналізу положень статті 104 Земельного кодексу України випливає, що метою застосування правил добросусідства є забезпечення попередження шкідливого впливу на сусідню

земельну ділянку. Такий вплив пов'язується не лише із самою землею (можливістю використання землі за цільовим призначенням, якістю ґрунту), але й зі здоров'ям людей, тварин, станом атмосферного повітря тощо. Як приклад, постійний шум від сусідів може призвести до порушення сну, спровокувати підвищення тиску, серцебиття, гіпертонічну хворобу, викликати агресію. Регулярний забій худоби на сусідній земельній ділянці зумовлює характерний запах, появу великої кількості комах; постає питання утилізації відходів, може погіршитись епізоотична ситуація та екологічний стан навколишнього середовища, внаслідок чого збільшується ймовірність поширення різноманітних хвороб людей і тварин. Перелік наслідків шкідливого впливу у статті 104 Земельного кодексу України відкритий. Звідси констатуємо зв'язок інституту добросусідства з нормами медичного права, аграрного права, екологічного права [27].

Тобто інститут добросусідства покликаний створити у правовому полі ефективний правовий інструмент збалансування інтересів приватних власників земельних ділянок. Тому запитання стосовно основних положень інституту добросусідства було включено до комплексного тестового опитування. Це питання виявилось складним для 64% опитуваних мешканців с. Острроверхівка, 65% – с. Тимченки, 60% – м. Дергачі. Найбільшу кількість правильних відповідей – 65% надали мешканці смт Рогань.

3.6 Рівень самооцінки власного компетенційного статусу власниками приватних садиб.

Комплексна система опитування передбачає відповіді респондентів, в яких вони надаватиме власну оцінку своїм компетенціям з екології, агрономії, правового регулювання землекористування. Респондентам пропонувалося обрати бал від 0 до 10, який характеризує, на їхній власний погляд, рівень обізнаності в певній сфері. В таблиці 3.6. надані середні бали, які отримали

респонденти кожного населеного пункту, проводячи самооцінку своїм компетенціям з екології, агрономії, правового регулювання землекористування.

Результати вказують, що респонденти досить свідомо проводили самооцінку, вони мають прагнення до вдосконалення власних компетенцій, які необхідні для ефективного збалансованого природокористування власною земельною ділянкою. Так, на запитання: «Чи потрібні в міській (селищній, сільській) раді у відділі землевпорядкування, комунальної власності та екології фахівці із захисту рослин?» було отримано 78% позитивних відповідей від мешканців с. Островецьківка, 80% – від мешканців с. Тимченки, 73% – від мешканців м. Дергачі, – 85% від респондентів смт. Рогань.

Таблиця 3.6. – Самооцінка респондентів щодо рівня компетенцій, бали.

Запитання: Оцініть Ваш рівень компетенцій в _____.	Смт. Рогань	м. Дергачі	с. Тимченки	с. Островецьківка
екології;	7	5	5	5
агрономії;	7	4	5	4
правовому регулюванні землекористування.	6	6	5	5

Безкоштовні семінари з агрономії, ландшафтного дизайну, екології у зимовий період відвідували б 92% мешканців с. Островецьківка, 90% мешканців с. Тимченки, 93% мешканців м. Дергачі, – 95% респондентів смт. Рогань.

Отже, на підставі результатів дослідження можливо зробити такі попередні висновки: компетенційний статус власників приватних садиб в галузі природокористування не достатній, питання оволодіння компетенціями актуальні для респондентів. Тому доцільно в невеликих населених пунктах відділами землевпорядкування, комунальної власності та екології міських

(селищних, сільських) рад проводити семінари, тренінги за участю екологів, агрономів, спеціалістів з захисту рослин, ландшафтного дизайну тощо.

ВИСНОВКИ

1. В наш час свої присадибні ділянки власники приватних садиб намагаються облагородити садом, городом, зоною відпочинку. Існують якісні ресурси, які містять корисні поради, знайомлять зі спеціальною літературою, зокрема, інтернет-видання, журнали, газети, блоги, соціальні мережи, навіть деякі інтернет-магазини тощо.
2. Мешканці сел ставляться до врожаю з власних ділянок не тільки як до джерела задоволення власних потреб, а також як до джерела додаткового прибутку. Зокрема 86% респондентів з с. Тимченки та 76% з с. Островерхівка відповіли, що реалізують продукцію з власного саду та городу, в той же час у середньому тільки половина цієї групи респондентів (мешканці сел) вважають, що врожай з власного саду та городу задовольняє їхні потреби. Кожен другий мешканець приміських населених пунктів (сmt Рогань, м. Дергачі) також реалізує рослинну продукцію з власної ділянки. Але рівень задоволення респондентів приміських населених пунктів також невисокий. Зокрема тільки 35 % респондентів з м. Дергачі задоволені врожаєм з саду та городу.
3. Застосування мінеральних добрив мешканці приміських населених пунктів (сmt. Рогань, м. Дергачі) використовують більш активно ніж селяни. Максимальну кількість позитивних відповідей – 84% – надали респонденти – мешканці сmt. Рогань.
4. На запитання щодо використання сівоzmіни на ділянці також найбільшу кількість позитивних відповідей – 98% – отримали від групи респондентів сmt. Рогань. Що стосується використання такого сучасного ресурсозберігаючого агроприйому, як краплинне зрошення, найменший відсоток позитивних відповідей отриманий від респондентів з м. Дергачі – 3%, найбільший – від респондентів сmt. Рогань – 12%.
5. На погляд респондентів, більшість з них (66,7%) вважають, що використовують системний підхід задля боротьби зі шкідниками і хворобами. В

той же час результати опитування показали, що мешканці смт. Рогань мають такі проблеми: 100% опитуваних мають бур'яни, 45% стверджують про наявність хвороб, 82% – наявність шкідників. У місті Дергачі відповіді розподілилися таким чином: 81% респондентів мають бур'яни, 38,1% відзначають наявність хвороб, – 71,4%, шкідників; не мають жодних проблем – 4,8%. Мешканці с. Тимченки та Островецьківка мають проблеми з бур'янами – 100%, хвороби – 28% і 23% відповідно, шкідники – 86% і 98% відповідно.

6. На запитання «Яке ваше ставлення до ландшафтного дизайну ділянки?» – відповіді розподілилися порівну, 50% відповіли – «Чудове, цікавлюсь ландшафтним дизайном», а 50% – «Добре, створено на ділянці декілька елементів ландшафтного дизайну».

7. Результати опитування власників присадибних ділянок з компетенції по ландшафтному дизайну показали, що респонденти більш похилого віку майже зовсім не приділяють увагу облаштуванню своїх ділянок, а респонденти більш молодшого віку прагнуть привабливо облаштувати власні присадибні ділянки, вивчають спеціальну літературу, готові відвідувати навчальні семінари та виставки на дану тематику.

8. Суть добросусідства полягає в тому, що сусіди повинні обирати такі способи використання земельних ділянок, при яких власники суміжних ділянок зазнають найменше незручностей. Правила добросусідства виявилось складним для 64% опитуваних мешканців с. Островецьківка, 65% – с. Тимченки, 60% – м. Дергачі. Найбільшу кількість правильних відповідей – 65% надали мешканці смт Рогань.

9. Респонденти досить свідомо проводили самооцінку, вони мають прагнення до вдосконалення власних компетенцій, які необхідні для ефективного збалансованого природокористування власною земельною ділянкою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рослини в житті українців. Історичний аспект. Ваш сад: веб-сайт. URL: <http://www.vashsad.ua/plants/dendrolog/articles/show/5677/>
2. Суховірський О. Використання засобів мережі інтернет в процесі пошуку інформації для студентських наукових досліджень з педагогіки / О. Суховірський // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2011. – № 3. – С. 131–135: Веб-ресурс. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppsv_2011_3_21
3. Редакція журналу. *Дім, сад, город*: веб-сайт. URL: <http://www.dimsadgorod.com>
4. Дачні поради. *Преса*: веб-сайт. URL: <http://presa.ua/dachnye-sovety.html>
5. Діло хазяйське. *Преса*: веб-сайт. URL: <http://presa.ua/dilo-hazjajs-ke.html>
6. Агроном. *Журнал*: веб-сайт. URL: <https://www.agronom.com.ua/provydannya/>
7. Presa.ua. *Державне підприємство*: веб-сайт. URL: <http://presa.ua/about-us/>
8. Газети & журнали. *Smartpress*: веб-сайт. URL: https://smartpress.com.ua/directory_product
9. Хвороби та шкідники. *Рослинник*: веб-сайт. URL: <https://rastenievod.com/category/poleznaya-informaciya/bolezni-i-vrediteli>
10. Блог про декоративні рослини. *Florium.ua Рослинник*: веб-сайт. URL: <https://blog.florium.ua>
11. Green Tips. *Youtube*: веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/channel/UCJzIK_1f0Vabzvd5Q8ArReg/featured
12. Дача без проблем. *Youtube*: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/c/ДАЧАБЕЗПРОБЛЕМ/featured>
13. @urozhainyi_ogorod. *Instagram*: веб-сайт. URL: https://instagram.com/urozhainyi_ogorod?igshid=jc87yz08woki
14. @zacvetet. *Tiktok*: веб-сайт. URL: <https://vm.tiktok.com/ZMJEXgseJ/>

15. Дім, сад, город і улюблена дача. *Facebook*: веб-сайт. URL: <https://www.facebook.com/groups/641223156066308>
16. Улюблена дача, сад і огорода. *Facebook*: веб-сайт. URL: <https://www.facebook.com/DachaGardenFlowers>
17. Proxima. *Декоративні рослини*: веб-сайт. URL: <https://proxima.net.ua/ua/index.php>
18. Сімейний Сад. веб-сайт. URL: <https://semsad.com.ua/ua/>
19. Зелені янголи. *Розсадник рослин*: веб-сайт. URL: <https://landshaft.info/ru/>
20. Florium. *Магазин*: веб-сайт. URL: <https://florium.ua>
21. Interflora. *Магазин*: веб-сайт. URL: <https://interflora.com.ua>
22. Proxima. *Viber*: веб-ресурс. URL: <https://invite.viber.com/?g2=AQBOrHWOEGyN60pfCejj6VxwrgGqedoTHJTFpidRdUMjUcHCw5vroHiaXNL%2BNW0>
23. Кобець Т. О., Хижняк А. Ю. Оцінка компетентностей власників присадибних ділянок щодо захисту овочевих, фруктових й декоративних культур. Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування: матеріали VIII Міжнародної наукової конференції молодих вчених. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. – С. 225-226 с.
24. Нефедов В. А. Ландшафтний дизайн и устойчивость среды / В. А. Нефедов – Санкт-Петербург, 2002 г. – 143 с.
25. Крижановська Н. Я. Основи ландшафтного дизайну: Підручник. – К. : «Ліра-К», 2017. – 218 с.
26. Гололобова О. О., Кобець Т. О., Хижняк А. Ю. Оцінка компетентностей власників приватних садиб в облаштуванні присадибних ділянок. Охорона довкілля: зб. Наук. Статей XVI Всеукраїнських наукових Таліївських читань. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. – С. 32-34 с.
27. Барабаш, А. Г. Добросусідство як правовий інститут / А. Г. Барабаш, В. В. Пророченко // Підприємництво, господарство і право, 2019. – № 6. – С. 114–119

**АВТОРСЬКА АНКЕТА «ОЦІНКА КОМПЕТЕНЦІЙ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ВЛАСНИКІВ ПРИСАДИБНИХ ДІЛЯНОК»**

Вік респондента _____ Населений пункт _____

Блок 1

1. Чи маєте Ви сад?

- A. Так;
- B. Ні;
- C. Є невелика кількість дерев.

2. Чи маєте Ви город?

- A. Так;
- B. Ні;
- C. є невелика ділянка.

3. Яку площу займає сад та город? _____

4. Чи маєте Ви теплицю на присадибній ділянці?

- A. Так;
- B. Ні.

5. Яку площу займає теплиця?

- A. до 5 м;
- B. 5–10 м;
- C. 10–15 м;
- D. 15–20 м;
- E. 20–50 м;
- F. Більше 50 м;
- G. Не маю теплиці.

6. Яка плодове дерева ростуть на Вашій ділянці?

- A. яблуні;

- В. груши;
- С. сливи;
- Д. абрикоси;
- Е. наявний тільки один вид дерев;
- Ф. всього по трішки;
- Г. свій варіант _____.

7. ***Чи достатню кількість плодів Ви отримуєте від свого саду?***

- А. задовольняє на 100 %;
- В. задовольняє на 75%;
- С. не задовольняє;
- Д. задовольняє на 50 %.

8. ***Чи знаєте Ви сорти дерев , що ростуть у вашому саду?***

- А. так знаю;
- В. знаю, але не всі;
- С. зовсім не знаю.

9. ***Назвіть сорти дерев, що ростуть у вашому саду.***

10. ***Чи знаєте Ви сучасні сорти дерев? (якщо так, то назвіть)***

- А. Так _____.
- В. Не знаю.

11. ***Чи задовольняє Ваші потреби врожай саду?***

- А. повністю задовольняє на 100 %;
- В. частково задовольняє 60–70 %;
- С. задовольняє, але не кожен рік;
- Д. задовольняє тільки для консервування;
- Е. задовольняє тільки для літнього споживання;
- Ф. не задовольняє.

12. ***Яка кількість дерев росте на Вашій ділянці?***

- А. 0–5;
- В. 5–10;

- C. 10–20;
- D. Більше 20;

13. Назвіть овочеві культури, які Ви вирощуєте:

14. Чи задовольняє врожай з городу Ваші потреби

- A. На 100%;
- B. На 75%;
- C. На 30–50 %;
- D. Не задовольняє;
- E. На 10 %.

15. Чи є на Вашій земельній ділянці сад пряних трав?

- A. Так;
- B. Ні;
- C. Не думав(ла) про це.

16. Чи знаєте Ви сучасні сорти овочів та плодкових дерев? (якщо так, то перерахуйте).

- A. Так _____
- B. Ні.

17. Де Ви придбаєте розсаду, насіння та сажанці?

- A. В спеціалізованому магазині;
- B. У знайомих;
- C. В інтернет-магазині;
- D. На ринку;
- E. Вирощую власноруч.

18. Які ягідні культури ростуть на Вашій ділянці?

19. Чи задовольняють Ваші потреби врожай ягідних культур?

- A. На 100%;
- B. На 50–75%;
- C. На 30%;

- D. На 10 %;
- E. Не задовольняє.

20. Чи вистачає Вам врожаю ягідних культур?

- A. Повністю задовольняє потреби;
- B. Частково задовольняє потреби;
- C. Зовсім не задовольняє потреби.

21. Яка кількість ягідних кущів росте на Вашій ділянці?

- A. 0–5 шт;
- B. 5–10 шт;
- C. 10–20 шт;
- D. Більше 20.

22. Чи вирощуєте Ви виноград?

- A. Так;
- B. Ні.

23. Яка кількість сортів винограду присутня на Вашій ділянці?

- A. 1;
- B. 2–3;
- C. Більше 5;
- D. Більше 10;
- E. Свій варіант _____

24. Які сорти винограду Ви маєте на своїй ділянці?

- A. Винні сорти;
- B. Столові сорти;

25. Чи володієте Ви технікою обрізки винограду?

- A. Так;
- B. Ні;

26. Чи підживлюєте Ви виноград?

- A. Так, а початку весни;
- B. Так, наприкінці весни;
- C. Так, восени;

D. Ні.

27. Чи готуєте Ви виноград до зимування? (обрізка, обробка від шкідників, укриття).

A. Звісно;

B. Ні;

C. Не знаю як це робити.

28. Які агроприйоми Ви використовуєте при догляді за виноградом?

A. Пасинкування;

B. Чеканка;

C. Захист від хвороб та шкідників;

D. Підживлення

E. Укриття на зиму.

29. Чи реалізуєте Ви вирощену продукцію з саду?

A. Так;

B. Ні.

30. Ви реалізуєте для продажу:?

A. Літні сорти яблук;

B. Зимні сорти яблук;

C. Літні сорти груш;

D. Зимні сорти груш;

E. Сливи;

F. Абрикоси;

G. Смородину;

H. Малину;

I. Полуницю;

J. Інше;

K. Не продаю.

31. Чи реалізуєте Ви вирощену продукцію з городу?

A. Так;

B. Ні.

32. Ви реалізуєте?

- A. Огірки;
- B. Помідори;
- C. Картоплю;
- D. Перець;
- E. Редис;
- F. Капусту;
- G. Кабачки;
- H. Зелень;
- I. Інше;
- J. Не реалізую.

БЛОК 2**1. Що таке «гумус»?**

- A. Це перегній;
- B. Не знаю;
- C. Основна органічна речовина ґрунту;

2. Якій вміст гумусу притаманний для чорноземних ґрунтів?

- A. 2–3 %;
- B. 3–5 %;
- C. 6–8 %;
- D. 8–10 %;

3. Що таке рН ґрунту?

- A. Кислотність ґрунту;
- B. Лужність ґрунту;
- C. Наявність іонів водню в водній витяжці ґрунту.

4. Нейтральна реакція ґрунтового розчину відповідає?

- A. рН = 5;
- B. рН = 7;

C. рН = 9;

D. рН= 11.

5. До макроелементів, необхідних для росту й розвитку рослин відносяться:

A. Азот;

B. Фосфор;

C. Калій;

D. Магній;

E. Цинк;

F. Мідь.

6. До мікроелементів, необхідних для росту й розвитку рослин відносяться?

A. Сірка;

B. Кобальт;

C. Магній;

D. Фосфор;

E. Мідь.

7. Яка оптимальна щільність ґрунтів?

A. 1,0–1,3 см³;

B. 1,3 – 1,5 см³;

C. > 5 см³;

8. В якій формі азот доступний для рослин?

A. N₂;

B. NO₃⁻;

C. NH₄⁺;

D. N₂O.

9. В якій формі фосфор доступний рослинам?

A. P₂O₅;

B. H₂PO₄⁻;

C. HPO₄²⁻;

D. PO₄³⁻.

10. В якій формі калій доступний рослинам?

- A. K^+ ;
- B. KAl_2 ;
- C. $H_4Al_2Si_2O_9$;
- D. $(Na,Ca)_{0,33} (Al Mg)_2 [Si_4O_{10}]$.

11. Які органічні добрива Ви використовуєте?

- A. Гній;
- B. Компост;
- C. Торф;
- D. Солома;
- E. Мул;
- F. Промислові та господарські відходи;
- G. Інше;
- H. Не використовую органічні добрива.

12. Чи маєте Ви компостний блок на Вашій присадибній ділянці?

- A. Так;
- B. Ні;

13. Як часто Ви вносите органічні добрива?

- A. Один раз в рік;
- B. Раз в 3 року;
- C. Раз в 5 років;
- D. Не використовую взагалі.

14. Який вид поливу Ви використовуєте для рослин?

- A. Крапельний;
- B. Дощовий;
- C. Підґрунтовий;
- D. Не використовую полив.

15. Чи знаєте Ви що таке сівозміна? Чи проводите Ви сівозміну?

- A. Знаю , використовую;
- B. Не знаю;

С. Не замислювався(лася) над цим.

3 БЛОК

Ландшафтний дизайн

1. Яке Ваше ставлення до ландшафтного дизайну ділянки?

- A. Чудове, цікавлюсь ландшафтним дизайном;
- B. Добре, створено на ділянці декілька елементів ландшафтного дизайну;
- C. Не цікавлюсь;
- D. Свій варіант _____

2. Які елементи ландшафтного дизайну присутні на Вашій ділянці?

- A. Клумби;
- B. Жива огорожа;
- C. Альпійська гірка;
- D. Газон;
- E. Штучна водойма;
- F. Сад пряних трав
- G. Штучні доріжки;
- H. Малі архітектурні форми;
- I. Свій варіант: _____

3. Чи вивчаєте Ви інформацію про ландшафтний дизайн?

- A. Так;
- B. Ні;
- C. Іноді;

4. Звідки Ви берете інформацію про ландшафтний дизайн?

- A. Газети;
- B. Журнали;
- C. Інтернет-ресурси;
- D. Виставки;
- E. ТБ;

Г. Тренінги;

Г. Від спілкування.

5. Чи вивчаєте Вам спеціальну література по ландшафтному дизайну, квітникарству, садівництву?

А. Так, мені цікаво;

В. Ні;

С. Іноді.

6. Яку суму в рік Ви готові витратити на ландшафтний дизайн (в відсотках сімейного бюджету)?

А. 5%;

В. 10 %;

С. 15%;

Д. 20%;

Е. 50 %;

Г. Зовсім не витрачаю.

7. Чи надаєте Ви перевагу якомусь стилю ландшафтному дизайну?

А. Англійський стиль: інтер'єр будинку включений в загальну композицію, фасад озеленений за допомогою витких рослин, звивисті садові доріжки, доглянутий газон, пейзажний ставок, багатолітні дерева, міксбордери, хвойні рослини.

В. Французький стиль: гарна альтанка, прикрашена придомова територія малими архітектурними формами, сувора симетрія, композиції в єдиній площині на великій території, використання прийому «партер» – прямокутний газон з невеликим фонтаном, клумбою чи скульптурою в центрі, вічно зелені рослини.

С. Стиль Модерн: суворість планування, простота та відсутність будь-яких прикрас, характерні металеві огорожі, по огорожі плетуться рослини, на ділянці наявні хости, декоративні трави, півники, для доріжок використовуються плитки контрастних тонів.

D. Голландський сад :невеликий сад, центром якого є газон, навколо якого клумби із квітів та кущів, жива огорожа доглянута та напівпрозора, мало дерев, але з красиво сформованою кроною, присутні атрибути сільського життя: колодязь, маленький млин, садова тачка з квітами, декоративні фігури.

E. Пасторальний сад: максимальне приближення до натуральної природи, рослини в горщиках, сад невеликий, всі деталі маленького розміру, прямі довгі алеї, можливі лабіринти з кущів, малі архітектурні форми в китайському чи японському стилі.

F. Американський стиль: плетені меблі, багато білого кольору, доріжки з плитки чи дерев'яних дощочок, дерев'яна альтанка, квітучі ліани, великі дерева, гамаки, ставки с місточками.

G. Сільський сад: велика кількість квітів різного кольору, прості рослини, альтанка, огорожі з виткими рослини.

8. На Вашій ділянці є елементи дизайну?

- A. Альтанка (бесідка);
- B. Металева огорожа;
- C. Садові фігури;
- D. Клумби на основі садового інвентарю;
- E. Арки;
- F. Стежки (кам'яні , плиткові , дерев'яні) ;
- G. Фонтан;
- H. Інше.

9. Де Ви переважно придбаєте декоративні рослини?

- A. В інтернеті;
- B. На базарі;
- C. В спеціалізованому магазині;
- D. На виставках;
- E. У знайомих;
- F. Не купую.

10. Як Ви оформлюєте свої клумби?

- A. За допомогою природніх матеріалів;
- B. Із садового інвентаря (тачка, відро...);
- C. З покришки;
- D. За допомогою куплених оздоблень;
- E. Не оформляю взагалі.

11. Чи відвідуєте Ви виставки з ландшафтного дизайну?

- A. Мене це не цікавить;
- B. Іноді , якщо є можливість;
- C. Завжди слідкую і намагаюсь відвідати;
- D. Цікавить , але не має можливості.

12. Чи звертаєтесь Ви за допомогою до ландшафтних дизайнерів в оформленні ділянки?

- A. Ні, це дорого;
- B. Сам(а) займаюсь оформленням;
- C. Звертаюсь;
- D. Іноді звертаюсь, за крайньої потреби.

13. Як Ви доглядаєте за газоном?

- A. Ніяк , не маю газон;
- B. Звертаюсь до фахівців;
- C. Власноруч.

БЛОК 4

Захист рослин

1. Врожаю на Вашій ділянці зашкоджують:

- A. Бур'яни;
- B. Хвороби рослин;
- C. Шкідливі комахи;
- D. Маленькі тварини;
- E. Інше;
- F. Не маю труднощів.

1. Чи використовуєте Ви системний підхід при догляді за рослинами?

A. Так;

B. Ні.

2. Чи використовуєте Ви пестициди?

A. Так;

B. Ні.

4. Чи застосовуєте Ви гербіциди для знищення бур'яну?

A. Так;

B. Ні.

5. Які хвороби наявні на рослинах на Вашій ділянці?

A. Антракноз;

B. Борошниста роса;

C. Іржа;

D. Моніліоз;

E. Коренева гниль;

F. Септоріоз;

G. Фітофтора;

H. Інше;

I. Не маю проблем;

6. Чи використовуєте Ви фунгіциди, для знищення захворювань?

A. Так;

B. Ні.

7. Які шкідливі комахи зашкоджують Вашому урожаю?

A. Білокрилка;

B. Вовчок/Капустянка;

C. Колорадський жук;

D. Коник;

E. Ковалика;

F. Метелик;

G. Черепашка маврська;

Н. Горохова совка;

І. Інше;

Ј. Не маю проблем.

8. Чи використовуєте Ви інсектициди, для знищення шкідливих комах?

А. Так;

В. Ні.

9. Які тварини зашкоджують Вашій присадибній ділянці?

А. Щури;

В. Кроти;

С. Сліпак;

Д. Горобці;

Е. Ворони;

ґ. Інше;

Г. Не маю проблем;

10. Чи застосовуєте Ви зооциди для захисту рослин від маленьких тварин?

А. Так;

В. Ні.

11. Як застосовуєте засоби захисту рослин від шкідників і хвороб?

А. На всіх рослинах;

В. На деяких;

С. Не використовую зовсім.

12. Чи використовуєте Ви затінюючі сітки для захисту рослин від надлишку світла?

А. Так;

В. Ні.

13. Як саме Ви захищаєте рослини від заморозків?

А. Задимлення;

В. Полив рослин;

С. Споруджую укриття;

Д. Стримую початок цвітіння;

- Е. Інше;
- Ф. Не захищаю.

14. Які плодови дерева страждають від плодової гнилі?

- А. Абрикоси;
- В. Сливи;
- С. Персики;
- Д. Груші;
- Е. Яблуні.

15. Які плодови дерева вражає парша?

- А. Яблуні;
- В. Груші;
- С. Сливи;
- Д. Абрикоси.

16. Кокомікоз вражає?

- А. Кісткові;
- В. Насінні.

17. Які види плодових вражає іржа?

- А. Груші;
- В. Яблуні;
- С. Сливи;
- Д. Вишні.

18. Оїдіум – це хвороба ...?

- А. Яблуні;
- В. Винограду;
- С. Вишні;
- Д. Груші;
- Е. Сливи.

19. Борошниста роса – це хвороба..?

- А. Яблуні;
- В. Груші;

С. Агрису;

Д. Вишні.

20. Для захисту від яблуневого квіткоїду треба обробляти яблуню:

А. У фазі рожевого бутону;

В. У фазі цвітіння;

С. Через 7–10 днів після закінчення цвітіння.

21. Для захисту від яблуцевої плодохерки треба обробляти яблуню:

А. У фазі рожевого бутону;

В. У фазі цвітіння;

С. Через 7–10 днів після закінчення цвітіння.

22. Які сорти яблуні є гарними запилювачами?

А. Golden Delicious;

В. Антонівка;

С. Айдаред;

Д. Яблуня словолитна («райська» яблуня).

23. Які агроприйоми Ви використовуєте при догляді за плодовими деревами?

А. Проводжу обрізку дерев і кущі;

В. Очищаю стовбури від відмерлої кори;

С. Обприскую засобами захисту;

Д. Використовую побілку дерев;

Е. Інше;

Ф. Не захищаю.

24. Коли доцільно проводити побілку дерев?

Г. Восени;

Н. Ранньою весною;

І. Коли є час;

Ж. Взагалі не потрібно.

1. Чи вивчаєте Ви нормативно-правові акти, що регулюють право власності на земельні ділянки?

- A. Так;
- B. Ні.

2. Чи поважно Ви виконуєте принцип добросусідства, зокрема такі принципи?

- A. Власникам сусідніх земельних ділянок завдається найменше незручностей;
- B. Плоди дерев, що стоять на спільній межі, діляться у рівних частинах;
- C. На ліквідацію дерев, що стоять на спільній межі, витрачає кошти той сусід якому більш притаманна ця ідея;
- D. Якщо корні дерев йдуть на сусідню територію сусід має право їх ліквідувати;
- E. Не виконую.

3. Які нормативно-правові акти надають правове регулювання діяльності землекористувачів?

- A. Конституція України;
- B. Земельний Кодекс;
- C. Домова Книга;
- D. ЦКУ;
- E. Не знаю.

4. Для реєстрації права на земельну ділянку в держреєстрі речових прав на нерухоме майно необхідні такі документи:

- A. витяг з Державного земельного кадастру (ДЗК);
- B. копія та оригінал паспорту заявника;
- C. копія та оригінал ідентифікаційного номеру;
- D. підтвердження оплати адміністративного збору;

Е. документ – підстава виникнення права на ділянку (договір купівлі-продажу (дарування, міни і т. і.), рішення суду, свідоцтво на спадщину, тощо);

Ф. довіреність, якщо документи подаються представником (нотаріально засвідчена, якщо від фізичної особи);

Г. оригінал та копію паспорту, ідентифікаційного номеру представника, якщо документи подаються представником.

Н. Не знаю.

5. Визначення садиби як об'єкту права власності надається у:

А. ЦКУ;

В. ЗКУ;

С. КУпроАП.

1. Оцініть в балах від 0 до 10 рівень компетенцій в :

- екології: _____
- агрономії: _____
- правовому регулюванню землекористування: _____

4. Як Ви вважаєте, чи потрібні в міській (селищній, сільській) раді у відділі землевпорядкування, комунальної власності та екології фахівці із захисту рослин?

А. Так;

В. Ні.

5. Відвідували б Ви безкоштовні семінари з агрономії, ландшафтного дизайну, екології у зимовий період?

А. Так;

В. Ні;

АНОТАЦІЯ

Актуальність роботи. Благоустрій приватної садиби – складний творчий процес, який потребує компетенцій з екології, ландшафтного дизайну, декоративної дендрології, квітникарства, захисту рослин, ґрунтознавства, агрохімії, земельного й цивільного права тощо. Використання саме цих компетенцій буде слугувати створенню такого варіанту благоустрою і озеленення, якій відповідатиме потребам власників приватних садиб наразі й в перспективі. Тому актуальним є оцінка компетенцій природокористування власників присадибних ділянок задля досягнення високої культури природокористування.

Мета роботи: проведення науково-обґрунтованої комплексної оцінки компетенцій природокористування власників присадибних ділянок невеликих населених пунктів із застосуванням авторської тест-системи.

Об'єкт дослідження: компетенції природокористування власників приватних садиб невеликих населених пунктів.

Предмет дослідження: рівень знань, досвіду, що цілісно реалізуються власниками при природокористуванні присадибними ділянками.

Реалізації поставленої мети передбачала виконання таких завдань:

- розроблення авторської тест-системи для опитування власників присадибних ділянок;
- проведення опитування серед мешканців населених пунктів Харківської області;
- визначення екологічних, ґрунтознавчих, агрохімічних компетенцій, а також компетенцій із захисту рослин, садівництва, декоративної дендрології, ландшафтного дизайну респондентами;
- на завершальному етапі на підставі результатів дослідження оцінити компетенції з природокористування та надати рекомендації по створенню заходів формування високої культури природокористування у власників.

Робота містить 30 сторінок, 27 використаних наукових джерел.

Результати досліджень доповідалися на:

VIII Міжнародної наукової конференції молодих вчених «Екологія, неоекологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування». Харків, ХНУ імені В. В. Каразіна, 26–27 листопада 2020 р.

– XVI Всеукраїнських наукових Таліївських читаннях. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 29–30 жовтня 2020 р.

Результати наукових досліджень впроваджені у навчальний процес при викладанні курсу «Основи ландшафтного дизайну».

Ключові слова: компетенції природокористування, приватні садиби, присадибні ділянки, ландшафтний дизайн.